**2021. november 11., csütörtök**

I

*(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)*

# ÁLLÁSFOGLALÁSOK

# EURÓPAI PARLAMENT

P9_TA(2021)0451

## A demokrácia, a médiaszabadság és a pluralizmus megerősítése az EU-ban

**Az Európai Parlament 2021. november 11-i állásfoglalása a demokráciának, valamint a tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínűségének az Unióban való megerősítéséről: polgári és büntetőjogi eljárások indokolatlan alkalmazása újságírók, nem kormányzati szervezetek és a civil társadalom elhallgattatására (2021/2036(INI))**

(2022/C 205/01)

*Az Európai Parlament,*

— tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre (EUSZ) és különösen annak 2. cikkére, 3. cikkére, 4. cikke (3) bekezdésére, valamint 5., 6., 7. és 19. cikkére,

— tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre (EUMSZ) és különösen annak 70., 81., 82., 114. és 352. cikkére,

— tekintettel az Európai Unió Alapjogi Chartájára (a továbbiakban: a Charta) és különösen annak 11., 12., 15., 20., 47., 48. és 54. cikkére,

— tekintettel az EUSZ-hez és az EUMSZ-hez csatolt, a nemzeti parlamentek Európai Unióban betöltött szerepéről szóló, 1. sz. jegyzőkönyvre, valamint a szubszidiaritás és az arányosság elvének alkalmazásáról szóló, 2. sz. jegyzőkönyvre,

— tekintettel a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletre (Róma II.) ([1]),

— tekintettel a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre (Brüsszel II.) ([2]),

— tekintettel az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről szóló, 2019. október 23-i (EU) 2019/1937 európai parlamenti és tanácsi irányelvre ([3]),

— tekintettel a Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek program létrehozásáról, valamint az 1381/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet és a 390/2014/EU tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2021. április 28-i (EU) 2021/692 európai parlamenti és tanácsi rendeletre ([4]),

([1]) HL L 199., 2007.7.31., 40. o.
([2]) HL L 351., 2012.12.20., 1. o.
([3]) HL L 305., 2019.11.26., 17. o.
([4]) HL L 156., 2021.5.5., 1. o.

— tekintettel a Jogérvényesülés program létrehozásáról és az 1382/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2021. április 28-i (EU) 2021/693 európai parlamenti és tanácsi rendeletre ([5]),

— tekintettel az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatára,

— tekintettel „A Bizottság 2021. évi munkaprogramja – Életerős Unió egy sérülékeny világban" című közleményre (COM(2020)0690),

— tekintettel az Európai Demokráciára vonatkozó cselekvési tervről szóló bizottsági közleményre (COM(2020)0790),

— tekintettel „Az egyenlőségközpontú Unió: a 2020–2025 közötti időszakra szóló nemi esélyegyenlőségi stratégia" című, 2020. március 5-i bizottsági közleményre (COM(2020)0152),

— tekintettel a Bizottság 2020. szeptember 30-i, „2020. évi jelentés a jogállamiságról: A jogállamiság helyzete az Európai Unióban" című közleményére (COM(2020)0580) és az azt kísérő 27, az egyes tagállamok jogállamisági helyzetéről szóló fejezetre (SWD(2020)0300–0326),

— tekintettel a Bizottság „Egyenlőségközpontú Unió: az LMBTIQ-személyek egyenlőségéről szóló stratégia (2020–2025)" című, 2020. november 12-i közleményére (COM(2020)0698),

— tekintettel az újságírók és más médiaszakemberek védelmének, biztonságának és szerepvállalásának az Európai Unióban történő biztosításáról szóló bizottsági ajánlásra (C/2021/6650),

— tekintettel az Európai Unióban a tömegtájékoztatás szabadságáról és sokszínűségéről szóló, 2018. május 3-i állásfoglalására a Bizottság által adott válaszra,

— tekintettel az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének „Challenges facing civil society organisations working on human rights in the EU" (Az emberi jogokkal foglalkozó társadalmi szervezeteket érintő kihívások az Unióban) című, 2018. január 17-én közzétett jelentésére, a koronavírus-világjárvány EU-n belüli emberi jogi vonatkozásairól szóló, 2020-ban közzétett közleményekre és az ügynökség más jelentéseire, adataira és eszközeire, különösen az Európai Unió alapjogi információs rendszerére (EFRIS),

— tekintettel az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára és annak 19. cikkére,

— tekintettel az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelmét szolgáló egyéb ENSZ-eszközökre, az ENSZ egyetemes időszakos helyzetértékelésének ajánlásaira és jelentéseire, valamint az ENSZ-egyezmények végrehajtását felügyelő testületek ítélkezési gyakorlatára és az Emberi Jogi Tanács különleges eljárásaira,

— tekintettel az ENSZ emberijog-védőkről szóló, 1999. március 8-i nyilatkozatára,

— tekintettel a békés gyülekezés és az egyesülés szabadságához fűződő jog kérdésével foglalkozó különleges ENSZ-előadó közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekről, valamint a gyülekezés és az egyesülés szabadságához fűződő jogról szóló jelentésére,

— tekintettel az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezményre és az Európai Szociális Chartára, az Emberi Jogok Európai Bíróságának és a Szociális Jogok Európai Bizottságának ítélkezési gyakorlatára, az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének, Miniszteri Bizottságának, emberi jogi biztosának, Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottságának, megkülönböztetésmentességgel, sokféleséggel és befogadással foglalkozó irányító bizottságának, Velencei Bizottságának és más szerveinek egyezményeire, ajánlásaira, határozataira, véleményeire és jelentéseire,

— tekintettel az Európa Tanács 2012. július 4-i nyilatkozatára arról, hogy a szólásszabadság biztosítása érdekében nemzetközi normákra lenne szükség a legkedvezőbb igazságszolgáltatási fórum kiválasztásának elkerülése érdekében a rágalmazásokkal és a rágalmazási turizmussal összefüggésben,

— tekintettel az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának az újságírás védelméről, valamint az újságírók és más médiaszereplők biztonságáról szóló, 2016. április 13-i ajánlására (CM/Rec(2016)4[1]),

([5]) HL L 156., 2021.5.5., 21. o.

**2021. november 11., csütörtök**

— tekintettel az Európa Tanácsnak az európai civil társadalmi tér védelmének és előmozdításának szükségességéről szóló, 2018. november 28-i ajánlására (CM/Rec(2018)11),

— tekintettel az Európa Tanácsnak a tagállamokhoz intézett, a médiapluralizmusról és a médiatulajdon átláthatóságáról szóló, 2018. március 7-i ajánlására (CM/Rec(2018)1),

— tekintettel az Európa Tanács miniszteri konferenciájának az újságírók biztonságáról szóló, 2021. június 11-i állásfoglalására,

— tekintettel az Európa Tanács emberi jogi biztosának 2020. október 27-én közzétett, „Emberi jogi észrevétel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szembeni fellépés időszerűségéről" című cikkére,

— tekintettel a partnerszervezetek által az Európa Tanács újságírók védelmének és biztonságának előmozdításával foglalkozó platformja számára készített 2021. évi éves jelentésre,

— tekintettel a Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala, a médiaszabadsággal foglalkozó képviselő és az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) más szerveinek ajánlásaira és jelentéseire,

— tekintettel az EU-CITZEN Network 2020. május 29-i, „SLAPP in the EU context" (A közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek uniós kontextusban) című, tanulmányára ([6]),

— tekintettel a nem kormányzati szervezetek koalíciójának a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szembeni irányelvre irányuló felhívására ([7]),

— tekintettel az Európai Parlament Tematikus Főosztálya megbízásából készült, „A közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek alkalmazása újságírók, nem kormányzati szervezetek és a civil társadalom elhallgattatása céljából" című, 2021. júniusi tanulmányra,

— tekintettel a demokráciával, a jogállamisággal és az alapvető jogokkal foglalkozó uniós mechanizmus uniós hozzáadott értékéről készített, 2020. április 23-i előzetes értékelésre,

— tekintettel „Az EU Alapjogi Chartája: a tömegtájékoztatás szabadságára vonatkozó irányadó szabályozás az EU-ban" című, 2013. május 21-i állásfoglalására ([8]),

— tekintettel a demokráciával, a jogállamisággal és az alapvető jogokkal foglalkozó uniós mechanizmus létrehozásáról szóló, a Bizottságnak szóló ajánlásokat tartalmazó, 2016. október 25-i állásfoglalására ([9]),

— tekintettel 2018. április 19-i állásfoglalására az Európai Értékek Eszköze létrehozásának szükségességéről az olyan civil társadalmi szervezetek támogatására, amelyek az Európai Unióban helyi és nemzeti szinten előmozdítják az alapvető értékeket ([10]),

— tekintettel 2018. április 19-i állásfoglalására az oknyomozó újságírók védelméről Európában: Ján Kuciak szlovák újságíró és Martina Kušnírová ügyéről ([11]),

— tekintettel az Európai Unióban a tömegtájékoztatás szabadságáról és sokszínűségéről szóló, 2018. május 3-i állásfoglalására ([12]),

([6]) https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ad-hoc-literature-review-analysis-key-elements-slapp_en.pdf
([7]) https://rsf.org/en/news/rsf-and-60-other-organisations-call-eu-anti-slapp-directive
([8]) HL C 55., 2016.2.12., 33. o.
([9]) HL C 215., 2018.6.19., 162. o.
([10]) HL C 390., 2019.11.18., 117. o.
([11]) HL C 390., 2019.11.18., 111. o.
([12]) HL C 41., 2020.2.6., 64. o.

— tekintettel a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok védelmét szolgáló átfogó uniós mechanizmus szükségességéről szóló, 2018. november 14-i állásfoglalására ([13]),

— tekintettel 2019. február 13-i állásfoglalására a nők jogai és a nemek közötti egyenlőség érvényesülése terén az Európai Unióban tapasztalható visszaesésről ([14]),

— tekintettel az Európai Unióban, különösen Máltán és Szlovákiában a jogállamiság és a korrupció elleni küzdelem helyzetéről szóló, 2019. március 28-i állásfoglalására ([15]),

— tekintettel a Daphne Caruana Galizia meggyilkolásával kapcsolatban napvilágot látott újabb információkat követően a jogállamiság máltai helyzetéről szóló, 2019. december 18-i állásfoglalására ([16]),

— tekintettel az emberi jogok és a demokrácia világbeli helyzetéről szóló 2018. évi éves jelentésről és az Európai Unió ezzel kapcsolatos politikájáról szóló, 2020. január 15-i állásfoglalására ([17]),

— tekintettel a demokráciával, a jogállamisággal és az alapvető jogokkal foglalkozó uniós mechanizmus létrehozásáról szóló, 2020. október 7-i állásfoglalására ([18]),

— tekintettel a médiaszabadság megerősítéséről, az újságírók európai védelméről, a gyűlöletbeszédről, a dezinformációról és a platformok szerepéről szóló, 2020. november 25-i állásfoglalására ([19]),

— tekintettel „Az alapvető jogok helyzetéről az Európai Unióban – A 2018–2019 közötti időszakra vonatkozó éves jelentés" című, 2020. november 26-i állásfoglalására ([20]),

— tekintettel a 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről, az intézményközi megállapodásról, az Európai Uniós Helyreállítási Eszközről és a jogállamiságról szóló rendeletről szóló, 2020. december 17-i állásfoglalására ([21]),

— tekintettel az Uniónak az LMBTIQ-szabadság zónájává való nyilvánításáról szóló, 2021. március 11-i állásfoglalására ([22]),

— tekintettel az (EU, Euratom) 2020/2092 rendeletről: a jogállamiságra vonatkozó feltételrendszer alkalmazásáról szóló, 2021. március 25-i állásfoglalására ([23]),

— tekintettel a Daphne Caruana Galizia meggyilkolásáról és a jogállamiság máltai helyzetéről szóló, 2021. április 29-i állásfoglalására ([24]),

— tekintettel az éghajlatváltozás emberi jogokra gyakorolt hatásairól és a környezetvédők e kérdésben betöltött szerepéről szóló, 2021. május 19-i állásfoglalására ([25]),

— tekintettel eljárási szabályzata 54. cikkére,

— tekintettel a Jogi Bizottság és az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság által az eljárási szabályzat 58. cikke alapján folytatott közös tanácskozásra,

— tekintettel a Kulturális és Oktatási Bizottság véleményére,

— tekintettel a Jogi Bizottság és az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság jelentésére (A9-0292/2021),

---

([13]) HL C 363., 2020.10.28., 45. o.
([14]) HL C 449., 2020.12.23., 102. o.
([15]) HL C 108., 2021.3.26., 107. o.
([16]) HL C 255., 2021.6.29., 22. o.
([17]) HL C 388., 2020.11.13., 100. o.
([18]) HL C 395., 2021.9.29., 2. o.
([19]) HL C 425., 2021.10.20., 28. o.
([20]) HL C 425., 2021.10.20., 107. o.
([21]) HL C 445., 2021.10.29., 15. o.
([22]) Elfogadott szövegek, P9_TA(2021)0089.
([23]) Elfogadott szövegek, P9_TA(2021)0103.
([24]) Elfogadott szövegek, P9_TA(2021)0148.
([25]) Elfogadott szövegek, P9_TA(2021)0245.

**2021. november 11., csütörtök**

A. mivel a véleménynyilvánítás szabadságához, a tájékoztatáshoz és a közéleti részvételhez fűződő jogok a demokrácia sarokkövei; mivel a véleménynyilvánítás szabadsága elengedhetetlen az átláthatóság és az elszámoltathatóság elveinek megvalósításához; mivel a közérdekű üggyel foglalkozó természetes vagy jogi személyek nyilvános részvétele különböző formákat ölthet; mivel a közéleti részvétel – a politikai kérdések nyílt megvitatásához fűződő szélesebb körű érdekekkel összefüggésben – magában foglalhatja a nyilvánosság általi online vagy offline ellenőrzést és a nyilvánosság tájékoztatását például újságírói közlemények, kiadványok vagy művek formájában, beleértve a politikai, tudományos, egyetemi, művészeti jellegű, kommentár- vagy szatirikus jellegű szerkesztői tartalmat, közleményeket, kiadványokat vagy műveket, olyan esetekben is, amikor az érintettek többek között a nyilvánosság által ellenőrzött személyek; mivel a közérdekű vagy általános érdekű ügyekről folyó vitákhoz hozzájáruló kiadványok magasabb szintű védelmet élveznek; mivel a közéleti személyiségek, különösen a politikusok, valamint az állami tisztviselők esetében az elfogadható kritika határai tágabbak;

B. mivel a független, pártatlan, professzionális és felelős újságírás, valamint a plurális tájékoztatáshoz való hozzáférés a demokrácia kulcsfontosságú pillérei; mivel a civil társadalom által nyújtott információk, jelentések, vélemények, állítások, érvek és egyéb megnyilvánulások létfontosságúak a demokrácia virágzásához; mivel egyes országokban a civil társadalom mozgásterének szűkülése egyre aggasztóbb kérdéssé vált, és negatív hatással lehet a demokráciákra; mivel a független és magas színvonalú újságírás és a civil társadalmi szervezetek a demokrácia és a jogállamiság őreként kulcsfontosságú szerepet játszanak a hatalom elszámoltatásával, továbbá azzal, hogy fellépnek a dezinformáció és a félretájékoztatás, valamint a külföldi politikai beavatkozás és manipuláció ellen;

C. mivel az elmúlt években Európában és külföldön egyre gyakrabban fenyegetik, támadják és gyilkolják meg az újságírókat és a médiaszereplőket a munkájuk miatt, különösen, ha az a hatalommal való visszaélésre, a korrupcióra, az alapvető jogok megsértésére és bűncselekményekre összpontosít; hangsúlyozza, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának hatékony gyakorlásához az újságírók védelme érdekében számos pozitív intézkedésre van szükség, ideértve az életük védelmét, a gyilkosságok kivizsgálását, valamint a forrásaik védelmét; megjegyzi, hogy nem csupán erőszakos jellegű fenyegetésekre kerül sor, az újságírók megfélemlítése pedig jogi, politikai, társadalmi-kulturális és gazdasági nyomásból is ered;

D. mivel a véleménynyilvánítás szabadságához való jog olyan alapvető jog, amelyet kötelességtudattal és felelősséggel kell gyakorolni, tekintettel az emberek azon alapvető jogára, hogy pártatlan tájékoztatáshoz jussanak, valamint a hírnév és a magánélet védelméhez való alapvető jog ([26]) tiszteletben tartására; mivel az e jogok közötti ellentmondás esetén a felek mindegyike számára biztosítani kell a lehetőséget arra, hogy bírósághoz forduljon, ha a helyzet békés rendezése nem volt lehetséges;

E. mivel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek (SLAPP) különféle polgári jogi és büntetőjogi jogalapra hivatkozva, magánszemélyek, szervezetek, valamint tisztviselők, állami szervek vagy állami ellenőrzés alatt álló szervezetek által egy vagy több személy vagy csoport ellen indított perek vagy egyéb jogi eljárások (pl. ideiglenes intézkedések, vagyonbefagyasztás), valamint az ilyen cselekményekkel való fenyegetések, amelyek célja, hogy megakadályozzák az uniós és nemzeti jog megsértésére, korrupcióra vagy más csalárd gyakorlatokra vonatkozó vizsgálatokat és bejelentéseket, illetve megakadályozzák vagy egyéb módon aláássák a nyilvánosság részvételét; mivel ez közvetlen és hátrányos hatást gyakorol a demokratikus részvételre, a társadalom ellenálló képességére és a társadalmi párbeszédre, és sérti az EUSZ 2. cikkében rögzített értékeket;

F. mivel a közéleti részvétel magában foglalja többek között a közérdekű ügyek, köztük az alapvető jogokat és szabadságokat, a demokráciát, a jogállamiságot vagy a jó kormányzást veszélyeztető gyakorlatokkal kapcsolatos ügyek kivizsgálását, az azokról való beszédet, azok bejelentését vagy más módon történő leleplezését, valamint a polgári szabadságjogok – például az egyesülési szabadság, a békés gyülekezés szabadsága, a véleménynyilvánítás szabadsága és a tájékozódási szabadság – gyakorlása révén történő érdekérvényesítés;

G. mivel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozatait leggyakrabban azért perelik be, mert online vagy offline úton kritikus véleményt fogalmaztak meg magánszemélyek, szervezetek, tisztviselők, állami szervek vagy állami ellenőrzés alatt álló szervezetek magatartásával kapcsolatban, vagy elítélték azok visszaéléseit, vagy valamely kampányban, bírósági keresetben, eljárásban vagy tiltakozásban való részvételük megtorlásaként; mivel a közéleti

([26]) Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 10. cikke.

részvételt akadályozó stratégiai perekre jellemző, hogy olyan követeléseket fogalmaznak meg, amelyek jogilag nem megalapozottak és nyilvánvalóan alaptalanok, az erőviszonyok egyenlőtlenek, a felperes visszaél a jogaival vagy eljárással, és túlzott követelésekkel lép fel olyan ügyekben, amelyekben az alperes jogszabályban biztosított jogot gyakorol, ennélfogva a bírósági eljárást valamely jog tényleges gyakorlásától eltérő célokra használják;

H. mivel a kérdéskörrel foglalkozó civil társadalmi szervezetek, tudományos szakemberek, gyakorló jogászok és az áldozatok szerint a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek egyre fondorlatosabbak és eredményesebbek, és egyik technikájuk, hogy ugyanazon személy ellen azonos tárgyban több eljárás is indul, amelyekben az alperesnek egyidejűleg kell védekeznie, ami aránytalanul megnöveli a költségeket; mivel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai per gyakran rágalmazás vagy becsületsértés vádján alapul, amely a legtöbb tagállamban még mindig bűncselekménynek minősül, így a stratégiai perek áldozatai büntetőjogi vádakkal szembesülnek, miközben ugyanazon állítólagos cselekményeik alapján polgári jogi felelősségre vonásra irányuló pert is indítanak ellenük; mivel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek gyakran sértik az áldozatoknak a védelemhez való, Charta által elismert jogát, ami hatással lehet a tisztességes eljáráshoz és az ártatlanság vélelméhez való jogukra is;

I. mivel az Unión belüli következetes és átfogó jogi és igazságügyi megközelítés hiánya nem teszi lehetővé a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek gyors felismerését és hatékony kezelését; mivel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szembeni védelem szintje továbbra is igen eltérő a tagállamokban, ami meghiúsítja a jogbiztonságot és a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozatainak hatékony jogorvoslathoz való jogát; mivel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek elleni jogszabályok megszövegezésének egyik legnagyobb kihívása abban rejlik, hogy miként küszöbölhetők ki a visszaélésszerű követelések anélkül, hogy sérülnének a felpereseknek a tagállamok alkotmányaiból, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája és az emberi jogok európai egyezménye szerinti kötelezettségeiből eredő jogai;

J. mivel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek bizonyítottan egyre elterjedtebb gyakorlattá váltak, amint azt Unió-szerte számos eset is mutatja, mint például Daphne Caruana Galizia oknyomozó újságíró meggyilkolásának brutális esete, aki állítólag 47 polgári és büntetőjogi rágalmazási perrel (és vagyonának befagyasztásával) nézett szembe több joghatóságban az ellene 2017. október 16-án elkövetett, határozottan elítélt gyilkosság napján, és ezek a bírósági tárgyalások az örököseivel szemben is folytatódnak; mivel a független újságírókat és médiaorgánumokat érintő egyéb példák és riasztó ügyek közé tartozik a Realtid Media esete, amelyet több alkalommal is a szóban forgó riport helyszínétől eltérő joghatóságban indítandó perrel fenyegettek meg, valamint a Gazeta Wyborcza esete is, amely ellen továbbra is több állami szerv és tisztviselő rendszeresen indít pereket;

K. mivel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai pert gyakran használják a hatóságok vagy azok képviselői, például az állami finanszírozású médiaorgánumok, az állami finanszírozású nem kormányzati szervezetek vagy az állami tulajdonú vállalatok;

L. mivel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai per eszközként szolgálhat a médiapluralizmus rendszerszintű csökkentéséhez azáltal, hogy elrettentő hatást gyakorol a független médiára; mivel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai pereket szándékosan azzal a szándékkal indítják, hogy az eljárást költségesé, hosszadalmassá és bonyolulttá tegyék az alperesek számára, ami a célpontjaik megfélemlítésével, valamint pénzügyi és pszichológiai erőforrásaik kimerítésével jár; mivel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek nemcsak az áldozatokra, hanem azok családjára és a szélesebb értelemben a nyilvánosság részvételére is káros hatással vannak;

M. mivel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozataira és célpontjaira való hivatkozás újságírókra, kiadókra és médiaszervezetekre, tudósokra, nem kormányzati szervezetekre, a civil társadalomra és a nyilvánosság egyéb szereplőire, például az emberi jogi és környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozó szereplőkre vonatkozik;

N. mivel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek az Unión belül gyakran határokon átnyúló jellegűek, ami számos esetben a gyakran az emberi jogokhoz, a környezetvédelemhez, pénzügyi csaláshoz és/vagy korrupcióhoz kapcsolódó bejelentések késedelméhez vagy hiányos információkhoz vezet, tehát egyértelműen az információk közzétételének késleltetésére irányuló kísérletet jelentenek az egyes újságírók és kiadók munkájának leállítása vagy hiteltelenné tétele révén, megfosztva ezáltal a polgárokat a tájékoztatáshoz való joguktól, ami egyúttal árt a média pluralizmusának, szabadságának és sokszínűségének is; mivel az Unióban ellenőrző tevékenységet végző szereplők ellen harmadik országbeli szereplők, harmadik országbeli bíróságok előtt is indíthatnak közéleti részvételt akadályozó stratégiai pert, illetve ezzel fenyegethetik őket;

**2021. november 11., csütörtök**

O. mivel a tagállamokban egyre gyakrabban folyamodnak hazai, közéleti részvételt akadályozó stratégiai perhez a szólásszabadság és a tájékoztatáshoz való jog korlátozása céljából a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozataival szembeni elrettentő hatás kiváltására annak érdekében, hogy a pszichológiai és pénzügyi erőforrásait kimerítve arra kényszerítsék őket, hogy hagyjanak fel a közérdekű ügyek feltárásával;

P. mivel az, hogy egyetlen tagállamban sincs a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek kérdésével közvetlenül foglalkozó jogszabály, a rágalmazással kapcsolatos nemzeti rendelkezések pedig gyakran homályosak és általánosak, valamint a szigorú, többek között büntetőjogi szankciók jelentősen hozzájárulnak az ilyen visszaélésszerű perek terjedéséhez és célpontjaik megfélemlítéséhez;

Q. mivel az újságíróknak a munkájuk miatti kriminalizálása különösen súlyos kérdés; mivel a rágalmazás bűncselekményének jogintézménye 23 tagállamban jelenleg is létezik annak ellenére, hogy az ENSZ, az Európa Tanács, az EBESZ, valamint meghatározó nem kormányzati szervezetek, köztük az Index on Censorship, a Nemzetközi Sajtóintézet és az Újságírókat Védő Bizottság, valamint más szervezetek ismételten felszólítottak az eltörlésére;

R. mivel a puha jogi intézkedések üdvözlendő kiegészítő intézkedések, amelyek egy jogalkotási javaslatot és a jelenleg hatályban lévő egyes nemzetközi magánjogi előírások felülvizsgálatát kísérik, azonban önmagukban nem nyújtanak teljes körű jogi védelmet;

S. mivel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel kapcsolatos tudatosság növelése alapvető szerepet játszik abban, hogy felhívja mind a nyilvánosság, mind a jogi szakemberek, különösen a bírák és az ügyvédek figyelmét e kérdésre;

T. mivel amennyiben a közéleti részvételt akadályozó stratégiai pereket tisztviselők, állami szervek vagy államilag ellenőrzött szervezetek, például állami tulajdonban lévő vállalatok indítják, ezek politikai hatalomgyakorlási eszközzé válnak, és a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozatainak okozott károk még nagyobbak lehetnek;

***Az alapvető jogokra és a jogállamiságra gyakorolt hatások***

1. hangsúlyozza, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek zaklatásszerűek, közvetlen támadást jelentenek az alapvető jogok és szabadságok gyakorlására nézve, és céljuk a kritikus közgondolkodás és a közvélemény sokszínűségének megszüntetése, többek között az újságírói öncenzúra révén; hangsúlyozza, hogy az alapvető jogok és a demokrácia összekapcsolódnak a jogállamiság fenntartásával, és hogy a média szabadságának és a nyilvánosság demokratikus részvételének, többek között a véleménynyilvánítás és a tájékozódás, a gyülekezés és az egyesülés szabadságának aláásása veszélyezteti az EUSZ 2. cikkében rögzített uniós értékeket; azon a véleményen van, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek különösen aggályosak, ha azokat közvetlenül vagy közvetve állami költségvetésből finanszírozzák, és a független médiaorgánumokkal, a független újságírással és a civil társadalommal szembeni egyéb közvetett és közvetlen állami intézkedésekkel kombinálják; üdvözli, hogy a Bizottság jogállamiságról szóló 2020. évi jelentése a közéleti részvételt akadályozó stratégiai pereket is belefoglalja a tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínűségének Unió-szerte történő értékelésébe, és rámutat az ezek elleni fellépés konkrét intézkedéseire és bevált gyakorlataira; kéri, hogy a jövőbeli éves jelentések tartalmazzák a médiára és különösen az oknyomozó újságírásra vonatkozó jogi környezet alapos értékelését, és alaposabban vizsgálják meg az újságírókat és a civil társadalmat érintő kihívásokat, valamint a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek által e szereplőkre gyakorolt potenciális elrettentő hatást; kiemeli, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek veszélyeztetik a szabad és plurális médiát; felhívja a Bizottságot, hogy adjon ki országspecifikus ajánlásokat és értékelje ezek végrehajtását, többek között a tagállamokon belüli médiaszabadsággal kapcsolatos kérdésekre vonatkozóan is;

2. aggodalmát fejezi ki a civil társadalmi szervezetek mozgásterének szűkülése és amiatt, hogy fenyegetések érik azokat az újságírókat, akik fontos közérdekű témákban kommunikálnak, és kritikusak a társadalom hatalommal bíró tagjaival szemben, valamint amiatt, hogy egyre gyakrabban használnak a közéleti részvételt akadályozó stratégiai pereket az ilyen perek áldozatainak elhallgattatására és megfélemlítésére; ösztönzi a tagállamokat, hogy a médiatudatosságot és a kritikai gondolkodást foglalják bele a nemzeti tantervekbe, és e tekintetben szorosan működjenek együtt az újságírókkal a társadalom minden szintjén, különösen a fiatal közönséggel, valamint a félretájékoztatásnak, a dezinformációnak és a manipulációnak kiszolgáltatottakkal; üdvözli, hogy a Kreatív Európa program ágazatközi ága keretében új intézkedéseket vezettek be a médiaszabadság, a minőségi újságírás és a médiaműveltség fokozása érdekében;

3. emlékeztet arra, hogy az államoknak a véleménynyilvánítás szabadságához, a békés gyülekezéshez és az egyesüléshez való jog gyakorlásának elősegítésére irányuló kötelezettsége magában foglalja azt a kötelezettséget is, hogy kedvező környezetet teremtsenek és tartsanak fenn a nyilvánosság részvétele és a nyilvánosság őrei számára; hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a közéletben rést vevő valamennyi szereplő szabadon működhessen anélkül, hogy attól kellene tartania, hogy fenyegetésnek, megfélemlítésnek vagy erőszaknak teszik ki; kiemeli, hogy a tagállamoknak garantálniuk kell az újságírók jogát a forrásaik védelmére;

***A belső piacra gyakorolt hatások***

4. hangsúlyozza, hogy a nyilvánosság részvétele a belső piac megfelelő működésében, valamint az uniós jogszabályok és szakpolitikák végrehajtásában is fontos szerepet játszik, mivel gyakran a nyilvánosság részvétele révén kerülnek napvilágra az uniós jog és azon belül is az alapjogok megsértésével, a korrupcióval és a belső piac megfelelő működését veszélyeztető egyéb visszaélésszerű gyakorlatokkal kapcsolatos esetek; hangsúlyozza, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek gyakorlata elleni védekezési intézkedések alapvető fontosságúak azon kockázatok kezeléséhez, amelyeket ez a visszaélésszerű gyakorlat jelent az uniós jog és politikák érvényesítésére nézve;

5. kiemeli, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek használata negatív hatással van a belső piaci szabadságok élvezetére a nyilvánosság részvételével élő és az ilyen követeléseknek kitett egyének és szervezetek, mivel az ilyen követelésekkel szembeni, valamennyi tagállamban azonos szintű védelem hiánya visszatarthatja őket attól, hogy az egész Unióban magabiztosan működjenek; hangsúlyozza továbbá, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai per vagy az ilyen perrel fenyegetés ellentétes a letelepedés szabadságához és a szolgáltatások szabad mozgásához való jog tényleges érvényesülésével, mivel elrettentő hatást fejt ki különösen az újságírókra, akik öncenzúrát gyakorolhatnak ahelyett, hogy a más tagállamokban előforduló közérdekű ügyekről tudósítsanak, hiszen azt kockáztatnák, hogy különböző és számukra ismeretlen jogrendszerekben közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek indulnak ellenük;

6. felhívja a figyelmet arra a tényre, hogy a média pluralizmusa és sokszínűsége veszélyben forog, amikor a kis médiaszolgáltatóknak közvetlenül a létét fenyegeti a felperesek rágalmazási turizmuson keresztül történő aránytalan és szándékos károkozása;

7. ezzel összefüggésben úgy véli, hogy az uniós jog érvényesítéséhez való hozzájárulás és a nemzeti igazságszolgáltatási rendszerek és az igazságügyi együttműködés közös terének hatékony működésének megőrzése révén a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szembeni védelem lényegesen hozzájárulna a belső piac megfelelő működéséhez;

***Az igazságszolgáltatási rendszerekre gyakorolt hatások***

8. rámutat arra, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek amellett, hogy jelentős mértékben akadályozzák a perek áldozatainak az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférését, és így a jogállamiság érvényesülését, a tagállamok igazságszolgáltatási rendszereivel és jogi kereteivel való visszaélésnek is minősülnek, hiszen megnehezítik a tagállamok számára, hogy sikeresen orvosolják az igazságügyi eredménytáblában felvázolt, folyamatban lévő közös nehézségeket, például az eljárás hosszával, az igazságszolgáltatási rendszerek minőségével, valamint az ügyforgalommal és az ügyhátralékkal összefüggésben; emlékeztet arra, hogy a megfelelően működő és független igazságszolgáltatási rendszer indokolatlan késedelem nélkül hoz ítéletet, és a hatékonyság maximalizálása érdekében kezeli az igazságszolgáltatás erőforrásait, és ez csak akkor lehetséges, ha a bírákat és az igazságszolgáltatási szerveket nem terheli a később visszaélésszerűként elutasított és jogi szempontból megalapozatlan követelések kezelése, és teljes függetlenséggel, pártatlanul látják el feladataikat; úgy véli, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek korai elutasítása olyan objektív kritériumokon alapulhat, mint például a kérelmező által benyújtott panaszok vagy fellebbezések száma és jellege, az adott joghatóság és az ügyre alkalmazandó jog megválasztása, valamint a felperes és az alperes közötti egyértelmű és súlyos hatalmi egyensúlytalanság; hangsúlyozza ezért, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek súlyosan akadályozzák az igazságszolgáltatáshoz való tényleges hozzáférést, esetlegesen aláásva a tisztességes eljáráshoz való jogot is;

9. hangsúlyozza, hogy az igazságszolgáltatás függetlensége szerves részét képezi az igazságügyi döntéshozatalnak, és az EUSZ 19. cikkében foglalt hatékony jogvédelem elvéből eredő követelmény; aggodalmát fejezi ki egyes tagállami kormányok arra irányuló erőfeszítései miatt, hogy gyengítsék a hatalmi ágak szétválasztását és az igazságszolgáltatás függetlenségét, valamint hogy a kritikus hangok elhallgattatására használják a közéleti részvételt akadályozó stratégiai pereket;

10. hangsúlyozza, hogy a nemzeti igazságügyi rendszerek függetlensége, minősége és hatékonysága elengedhetetlen a hatékony igazságszolgáltatás eléréséhez; hangsúlyozza, hogy a költségmentesség rendelkezésre állása és a bírósági díjak mértéke jelentős hatást gyakorolhat az igazságszolgáltatáshoz való jogra; hangsúlyozza, hogy a Charta ugyanolyan jogi erővel bír, mint a Szerződések; megállapítja, hogy az Európai Unió Bírósága iránymutatásának megfelelően a Chartát a tagállamok igazságügyi hatóságai kizárólag az uniós jogszabályok végrehajtása során alkalmazzák, azonban egy közös jogi, igazságügyi és jogállamisági kultúra előmozdításához fontos, hogy a Chartában rögzített jogokat minden esetben figyelembe vegyék;

***Gyűlöletbeszéd***

11. kiemeli, hogy az elmúlt években egyre elterjedtebbé vált az újságírókkal, a nem kormányzati szervezetekkel, a tudományos szakemberekkel, a jogvédőkkel és egyéb civil társadalmi szereplőkkel, köztük az LMBTIQ-jogokat, a nemek közötti egyenlőséget, a vallást és a meggyőződést védelmezőkkel szembeni gyűlöletbeszéd és hátrányos megkülönböztetés

az online és offline médiában, valamint az online erőszak is, ami veszélyezteti a média szabadságát, a véleménynyilvánítás, a tájékozódás és az egyesülés szabadságát és a közbiztonságot; emlékeztet arra, hogy az online gyűlöletbeszéd offline erőszakra uszíthat; emlékeztet arra, hogy elő kell mozdítani a Bizottság jogellenes online gyűlöletbeszéd felszámolására vonatkozó magatartási kódexét; hangsúlyozza, hogy a női újságírók a tartalommal kapcsolatos kérdésekben ugyanolyan nyomásnak vannak kitéve, mint kollégáik, de gyakrabban válnak szexuális erőszak és zaklatás áldozataivá;

12. hangsúlyozza a gyűlöletbeszéddel kapcsolatos közös európai normák és összehangolt megközelítés fontosságát, különösen az online környezetben;

***A jelenlegi helyzet az Európai Unióban***

13. hangsúlyozza, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek gyakran teljesen megalapozatlanok, komolytalanok vagy eltúlzott és gyakran visszaélésszerű követeléseket fogalmaznak meg, és nem a kedvező bírósági eredmény elérése érdekében kezdeményezik ezeket, hanem a célpontok megfélemlítése, szakmai hiteltelenítése, zaklatása, kifárasztása, pszichológiai nyomás alá helyezése vagy pénzügyi forrásaik felemésztése céljából, azzal a végső céllal, hogy a bírósági eljárás révén zsarolják és hallgatásra kényszerítsék őket; hangsúlyozza, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek nemcsak pénzügyi terhet jelentenek, hanem súlyos pszichológiai következményekkel is járnak a célpontjaikra és azok családtagjaira nézve, amit tovább súlyosbít az a tény, hogy a célpont halála esetén az utóbbiak is örökölhetik ezeket a visszaélésszerű eljárásokat; rámutat, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai pereknek komoly elrettentő hatásuk van, ami öncenzúrához vezet, elnyomja a demokratikus életben való részvételt, és másokat is eltántorít a hasonló tevékenységektől, az ilyen szakmákba való belépéstől vagy a kapcsolódó tevékenységek folytatásától;

14. rámutat arra, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekhez folyamodó felek leginkább a rágalmazásra vonatkozó büntető jogszabályokkal, a rágalmazásért indított polgári perekkel, a jó hírnév védelmével vagy a szellemi tulajdonjogok, például a szerzői jogok védelmével élnek és élnek vissza; megjegyzi azonban, hogy egy sor más eszközzel is visszaélnek a nyilvánosság elhallgattatása érdekében, például munkaügyi szankciókkal (elbocsátás), adócsalással kapcsolatos büntetőjogi vádakkal, adóellenőrzési eljárásokkal és adatvédelmi szabályokkal;

15. sajnálatosnak tartja, hogy az újságírók esetenként az életükkel fizetnek pusztán azért, hogy munkájukat végzik, és demokráciáink őreiként lépnek fel;

16. hangsúlyozza, hogy a felperes és az alperes között különösen a pénzügyi források tekintetében fennálló egyenlőtlen erőviszonyok, illetve a rágalmazási és hasonló ügyekkel kapcsolatos kártérítési igények kiszámíthatatlanul nagy összege általánosságban jellemzik a közéleti részvételt akadályozó stratégiai pereket;

17. e problémakör kapcsán hangsúlyozza, hogy egyetlen tagállamban sincs olyan jogszabály, amely minimális biztosítékokat írna elő azzal a céllal, hogy megvédje az embereket a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perektől, és amely biztosítaná alapvető jogaik védelmét valamennyi tagállam joghatóságában; hangsúlyozza, hogy az igazságszolgáltatás függetlensége alapvető fontosságú ahhoz, hogy a kormányok, a közigazgatási szervek és a hatóságok tagjai ne alkalmazhassanak eredményesen közéleti részvételt akadályozó stratégiai pereket a nyilvános vitában jogosan részt vevő személyekkel és szervezetekkel szemben; e tekintetben rámutat arra, hogy az újságírók és a médiában dolgozók számára biztonságos környezetet kialakító és fenntartó konkrét intézkedésekre van szükség; felhívja a tagállamokat, hogy garantálják a médiapluralizmust és biztosítsák a média tulajdonviszonyainak átláthatóságát; felhívja a Bizottságot és a tagállamokat, hogy a médiaszabadságról szóló jövőbeli jogszabályban dolgozzanak ki ambiciózus, szilárd és teljes jogi keretet; elismeri, hogy a digitális átállás alapvetően megváltoztatta a médiakörnyezetet; kéri a tagállamokat, hogy gyorsan hajtsák végre a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 2010/13/EU, 2018-ban felülvizsgált irányelv (audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv) ([27]) valamennyi rendelkezését, üdvözli az audiovizuális médiaszolgáltatások európai szabályozói csoportjának (ERGA) létrehozását, és ösztönzi a belső piacon működő audiovizuális szabályozó szervek, valamint az online híradások szempontjából fontos egyéb szabályozó szervek közötti együttműködést;

18. tudatában van annak, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozatait vagy potenciális áldozatait pénzügyileg és lelkileg csak a hasonló perekkel korábban már szembesült, illetve azok jellegét és menetét ismerő kollégáik segítik abban, hogy képesek legyenek teljes mértékben megérteni az ellenük indított pereket, és esetleg fellépni azok ellen; mindazonáltal úgy véli, hogy bár dicséretes, ez a támogatás nem elegendő, és további intézkedéseket kell hozni;

([27]) HL L 95., 2010.4.15., 1. o.

19. elismerően nyilatkozik a civil társadalom fontos és hasznos munkájáról, amellyel felhívja a figyelmet a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek káros hatásaira, valamint az áldozatoknak nyújtott támogatásról és a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek lehetséges célpontjairól;

20. riasztónak tartja, hogy a Covid19-világjárvány hatással volt az egész médiaágazatra, különösen a bevételek visszaesése és az újságírók munkakörülményeinek romlása révén, ami potenciálisan növeli kiszolgáltatottságukat a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szemben; figyelmeztet arra, hogy a kormányok világszerte ürügyként használják fel a koronavírus okozta vészhelyzetet a véleménynyilvánítás szabadságát szűkítő korlátozó rendelkezések bevezetésére;

***A közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek globális szinten***

21. sajnálja, hogy eddig egyetlen tagállam sem fogadott el célzott jogszabályt a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szembeni védelem biztosítására; megjegyzi azonban, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szembeni jogszabályok különösen fejlettek az Egyesült Államok államaiban, Kanadában és Ausztráliában; ösztönzi a Bizottságot, hogy elemezze a jelenleg az EU-n kívül alkalmazott, a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szembeni bevált gyakorlatokat, amelyek értékes inspirációt nyújthatnak az e kérdéssel kapcsolatos uniós jogalkotási és nem jogalkotási intézkedésekhez; hangsúlyozza annak fontosságát, hogy egy közös uniós megközelítés révén elkötelezzük magunkat a jelenleg hatályos legambiciózusabb jogszabályok és bevált gyakorlatok mellett, amelyek visszatartanák a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek alkalmazását az Unióban;

***A jogalkotási intézkedés szükségessége***

22. egyetért azzal a számos civil társadalmi szervezettel, tudományos szakemberrel, gyakorló jogásszal és áldozattal, akik rámutatnak arra, hogy jogalkotási fellépésre van szükség a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek egyre növekvő problémája ellen; kéri ezért, hogy sürgősen módosítsák a Brüsszel I. és a Róma II. rendeletet a rágalmazási turizmus vagy az igazságszolgáltatási fórum megválasztásának megelőzése érdekében az illetékes bíróság és a büntetőjogi panaszokra vagy a rágalmazásra, a reputációs kockázatra és a jó hírnév védelmére vonatkozó polgári ügyekre alkalmazandó – az alperes szokásos tartózkodási helyén hatályos – jog megszabásával; ezen belül a rágalmazásra vonatkozó egységes és előrelátható módon alkalmazható jogválasztási szabály bevezetését; sürgősen felszólítja a Bizottságot, hogy tegyen javaslatot egy, a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozatainak közös és hatékony védelmét biztosító, kötelező érvényű uniós jogszabályra, akár a közéleti részvételt akadályozó perek elleni védelemre vonatkozó, az EU Alapjogi Chartájában foglalt jogokat és elveket tiszteletben tartó minimumszabályokat megállapító irányelv formájában; úgy véli, hogy ilyen jogalkotási fellépés nélkül a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek továbbra is veszélyeztetik majd a demokráciát, a jogállamiságot, valamint a véleménynyilvánítás, az egyesülés, a békés gyülekezés és a tájékozódás szabadságához fűződő alapvető jogokat az Unióban; aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy ha az intézkedések csak a rágalmazással kapcsolatos perekre vonatkoznak, az egyéb polgári ügyeken vagy büntetőeljárásokon alapuló keresetek továbbra is alkalmazhatók lesznek függetlenül attól, hogy a felperes az Unióban vagy azon kívül található;

***Jogalap***

23. megerősíti, hogy az uniós szintű jogalkotási intézkedések alapulhatnak az EUMSZ 81. cikkén (a határokon átnyúló polgári peres eljárások esetében) és az EUMSZ 82. cikkén (a büntetőjogi eljárások esetében), valamint ezektől elkülönülten az EUMSZ 114. cikkén, hogy a belső piac megfelelő működésének biztosítása érdekében meg lehessen védeni a nyilvánosság részvételét a korrupció és az egyéb visszaélésszerű gyakorlatok feltárásában; kijelenti, hogy ez utóbbi intézkedés az (EU) 2019/1937 irányelv (a visszaélést bejelentő személyekről szóló irányelv) elfogadásakor alkalmazotthoz hasonló megközelítésben kezelhetné a közéleti részvételt akadályozó stratégiai pereket, amelyek tulajdonképpen a valamely jog tényleges érvényesítésétől vagy gyakorlásától eltérő célokra használt, az uniós jogsértések kivizsgálásának és bejelentésének megakadályozására irányuló pereknek tekinthetők; úgy véli, hogy a fenti jogalapok foglalkozhatnának a büntetőeljárásokból és polgári peres eljárásokból álló, a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel, jóllehet külön jogalkotási eszközök révén; hatékony biztosítékokat kér a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szemben Unió-szerte e bizottsági javaslatok alapján, a tagállamok fellépéseivel együtt annak érdekében, hogy ezek a biztosítékok a belföldi ügyekre is vonatkozzanak;

***Általános védelmi szabályok* és polgári igazságszolgáltatás**

24. alapvető fontosságúnak tartja egy olyan jogalkotási intézkedés elfogadását, amely védi a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozatainak szerepét az uniós jog megsértésének megelőzésében, bejelentésében és elítélésében, és a belső piac megfelelő működésének, valamint az alapvető emberi jogok maradéktalan tiszteletben tartásának biztosításában; sürgeti a Bizottságot, hogy terjesszen elő jogalkotási javaslatot, amely közös biztosítékokat határoz meg az ilyen közérdekű ügyeket vizsgáló, bejelentő vagy másként feltáró személyek számára;

25. sürgeti a Bizottságot, hogy terjesszen elő javaslatot a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek kezelésére, például a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek és egyéb olyan bírósági keresetek korai elutasítására vonatkozó szabályokat, amelyek célja a nyilvánosság részvételének megakadályozása, és e javaslat tartalmazzon megfelelő szankciókat,

például polgári jogi szankciókat vagy közigazgatási bírságokat, a visszaélésszerű indítékok figyelembevételét még akkor is, ha a pert vagy keresetet nem utasítják el, valamint az áldozat által elszenvedett (gazdasági, reputációs, pszichológiai vagy egyéb) károk megtérítését; hangsúlyozza, hogy a korai elutasítás kérelmezésére vonatkozó szabályoknak figyelembe kell venniük a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozatai előtt álló kihívásokat, különösen annak előírásával, hogy a felperesnek indokolnia kell, hogy a kereset miért nem visszaélésszerű, az eljárások jogi költségeinek a felperesre terhelésével, valamint jogi és pénzügyi támogatás nyújtásával az alperes számára; határozottan ösztönzi a tagállamokat, hogy a polgári eljárási biztosítékokat ne csak a határokon átnyúló ügyekre, hanem a közéleti részvételt akadályozó hazai stratégiai perekre is alkalmazzák; felhívja továbbá a Bizottságot, hogy a Brüsszel Ia. és a Róma II. rendeletek közelgő felülvizsgálata során foglalkozzon a legkedvezőbb igazságszolgáltatási fórum kiválasztásához és a rágalmazási turizmushoz kapcsolódó kérdésekkel, és ennek során vegye figyelembe igazságügyi szakértők, többek között a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia munkájának eredményeit; felhívja továbbá a Bizottságot, hogy hajtson végre a bírák és ügyészek körében uniós szintű figyelemfelkeltő műveletet a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel kapcsolatban, amely magában foglalja az ilyen perek korai elutasításának szükségességére, valamint az Emberi Jogok Európai Bírósága rágalmazással kapcsolatos ítélkezési gyakorlatának megfelelő végrehajtására vonatkozó információkat;

26. emlékeztet arra, hogy a *res iudicata* elve megakadályozza, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek kezdeményezői ugyanazon tényállással kapcsolatban és ugyanazon felekkel szemben további keresetet indítsanak; úgy véli, hogy a stratégiai perekre vonatkozó beadványok vizsgálatakor a bíróságoknak kellően figyelembe kell venniük azt a tényt, hogy az egyik fél korábban a közéleti részvételt akadályozó stratégiai pert kezdeményezett (még akkor is, ha a tényállás és a felek nem teljesen azonosak, hanem hasonlóak és/vagy kapcsolódnak egymáshoz);

27. úgy véli, hogy a Brüsszel I. rendelet vonatkozó szabályai felülvizsgálatának a Luganói Egyezmény egyenértékű felülvizsgálatában is megfelelően tükröződnie kell annak érdekében, hogy biztosított legyen a nemzetközi joghatósági szabályok egységes alkalmazása az Unión kívüli polgári és kereskedelmi ügyekben, valamint az uniós polgárok tekintetében;

***Büntető igazságszolgáltatás***

28. sürgeti a Bizottságot, hogy foglalkozzon a büntetőeljárás formájában indított, a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek súlyosságával olyan intézkedésekre irányuló javaslat előterjesztése révén, amelyek biztosítják, hogy a rágalmazás, a hamis vádaskodás és a becsületsértés, amelyek a legtöbb tagállamban bűncselekménynek minősülnek, ne legyenek felhasználhatók a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekre sem közvád, sem magánvád esetén; hangsúlyozza az Európa Tanács és az EBESZ felhívásait a rágalmazás büntethetőségének megszüntetésére; felkéri a Bizottságot, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai pereket olyan perekként kezelje, amelyeket nem valamely jog tényleges érvényesítése vagy gyakorlása céljából használnak fel; megjegyzi, hogy a vádlottak gyakran büntetőjogi eljárással néznek szembe, és ugyanakkor az állítólagosan ugyanazon magatartásból eredő polgári jogi felelősség miatt is pert indítanak ellenük, és felkéri a Bizottságot, hogy vezessen be közös minimális eljárási biztosítékokat a közéleti részvételt akadályozó, kombinált stratégiai perekkel szemben;

29. emlékeztet arra, hogy a Charta 47. cikke értelmében a tisztességes eljáráshoz való jog lényegi és szerves eleme a közigazgatási, polgári vagy büntetőeljárásban részt vevő felek közötti fegyveregyenlőség; aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai peres ügyekben a hatalom és az erőforrások tekintetében a felek között meglévő egyensúlyhiány aláássa a fegyveregyenlőséget és ezáltal a tisztességes eljáráshoz való jogot;

**A *felperesek jogos érdeke***

30. kijelenti, hogy a jog- és időszerű eljárást, valamint az uniós jogból eredő törvényes jogok, például a jó hírnév védelméhez való jog kiegyensúlyozott védelmét a tagállami bíróságoknak kell biztosítaniuk, és azok nem kérdőjelezhetők meg, ideértve a visszaélésszerű perekben rendszeresen hivatkozott jogokat is; hangsúlyozza ezért, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek elleni intézkedések nem sérthetik a bírósági eljárások jogszerűségét és a felperesek igazságszolgáltatáshoz való jogát; ezzel egyidejűleg úgy véli, hogy meg kell akadályozni az igazságszolgáltatás és a jogok olyan visszaélésszerű felhasználását, amely nyilvánvalóan ellentétes a jogalkotó azon szándékával, amelynek fényében a tisztességes eljáráshoz való jog garantálása érdekében természetes vagy jogi személyek számára biztosította azokat; úgy véli, hogy e célból biztosítékokra van szükség nemcsak a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozatainak védelme érdekében, hanem azért is, hogy megakadályozzák és szankcionálják a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szembeni intézkedésekkel való visszaélést, például azokban az esetekben, amikor autoriter kormányok fegyverként alkalmazzák a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek elleni záradékokat a kormány által szervezett nem kormányzati szervezetek jogszerű rágalmazási perekkel szembeni védelme érdekében; megállapítja, hogy az ilyen visszaélések megelőzése az uniós jog helyes és egységes alkalmazásához is szükséges, ezáltal biztosítva annak hatékonyságát;

***Lehetséges puha jogi intézkedések***

31. hangsúlyozza, hogy sürgősen szükség van egy szilárd alapra a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozatai és segítő szervezeteik támogatása érdekében, amennyiben a pénzeszközöket közvetlenül jogi költségekre vagy jogi segítségnyújtásra és pszichológiai támogatásra használják fel; hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozatai és potenciális áldozatai könnyen és hozzáférhető módon tájékoztatást kapjanak az ilyen típusú ügyekről, valamint a jogi segítségnyújtásról és a támogatásról, ideértve az áldozatok és családtagjaik pszichológiai támogatását is;

32. úgy véli, hogy a panaszokat meghallgatni képes és a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek potenciális áldozatainak segítséget nyújtó független szervek támogatása, valamint a bírák és ügyvédek megfelelő képzése érdemben hozzájárulhat a nem valamely jog tényleges érvényesítése vagy gyakorlása céljából indított, a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek és az azokkal való fenyegetések azonosítására és kezelésére vonatkozó ismeretek és kapacitások kiépítéséhez;

33. úgy véli, hogy adatokat kell gyűjteni a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekről, és fel kell hívni a figyelmet ezek jellegére és káros hatásaira;

34. üdvözli az újságírók és más médiaszakemberek védelmének, biztonságának és szerepvállalásának az Európai Unióban történő biztosításáról szóló bizottsági ajánlást (C/2021/6650), megjegyzi, hogy a szabadúszókat, különösen a fiatal újságírókat és a pályafutásuk kezdetén járó médiamunkásokat egyre nagyobb mértékben küldik magas kockázatú területekre és konfliktusövezetekbe; aggodalmát fejezi ki a bizonytalan munkakörülmények és a romló biztonsági feltételek miatt, amelyek között a szabadúszók a magas kockázatú területeken és a konfliktusövezetekben tevékenykednek; felhívja a tagállamokat, hogy maradéktalanul hajtsák végre az Európa Tanácsnak az újságírás védelméről, valamint az újságírók és más médiamunkások biztonságáról szóló ajánlását;

***Kiegészítő jelleg más eszközökkel és szakpolitikákkal***

35. úgy véli, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek elleni új jogalkotási és nem jogalkotási intézkedéseknek ki kell egészíteniük a többi uniós eszközt és szakpolitikát; üdvözli a szervezett bűnözés elleni küzdelemre irányuló, 2021 és 2025 közötti időszakra szóló uniós stratégiát, és felszólít az erre irányuló erőfeszítések fokozására; megjegyzi, hogy a jogalkotási és puha jogi intézkedések nem lehetnek hatékonyak azokban a tagállamokban, ahol aggályok merülnek fel az igazságszolgáltatás függetlenségével vagy a korrupció elleni küzdelemmel kapcsolatban; megismétli e tekintetben, hogy a Parlament javaslatának megfelelően kritikus szükség van a demokráciával, a jogállamisággal és az alapvető jogokkal foglalkozó uniós mechanizmusra;

36. emlékeztet az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszerről szóló (EU, Euratom) 2020/2092 rendelet fontosságára, amely 2021. január 1-je óta valamennyi kötelezettségvállalási és kifizetési előirányzatra alkalmazandó; hangsúlyozza, hogy az Unió pénzügyi érdekeit az uniós értékekkel és kötelezettségvállalásokkal összhangban kell védeni, és hogy a Bizottságnak alkalmaznia kell a feltételességi mechanizmust, ha a tagállamok nem védik meg ezeket az értékeket; ennek fényében elismerését fejezi ki az oknyomozó újságírók által az uniós pénzeszközökkel való visszaélés eseteinek feltárása terén végzett fontos munkával kapcsolatban, és hangsúlyozza annak fontosságát, hogy az újságírók anélkül gyakorolhassák hivatásukat, hogy azt a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek hátráltatnák;

37. hangsúlyozza, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek elleni küzdelemre irányuló uniós szintű intézkedéseknek ki kell egészíteniük a többi rendelkezésre álló eszközt és összhangban kell lenniük azokkal, például a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok védelmét szolgáló mechanizmussal, a korrupció elleni küzdelemmel kapcsolatos politikákkal, valamint a civil társadalmat és az igazságszolgáltatási rendszereket támogató jelenlegi pénzügyi programokkal;

38. hangsúlyozza, hogy a korrupció elleni küzdelem elengedhetetlen a demokrácia, az alapvető jogok és a jogállamiság fenntartásához, mivel a korrupció, amely számos formát ölthet, alááshatja értékeinket, az államok megfelelő működését és lehetővé teheti a szervezett bűnözést;

39. felszólítja a Bizottságot, hogy a demokrácia, a jogállamiság és az alapjogok éves mechanizmusa keretében erősítse meg a rendszeres, inkluzív és strukturált párbeszédet a nemzeti hatóságokkal, a nem kormányzati szervezetekkel, a szakmai szövetségekkel és más érdekelt felekkel annak érdekében, hogy megvédjék és támogassák az újságírókat és a civil társadalom egyéb, a közéleti részvételt akadályozó stratégiai per, büntetőeljárás vagy zaklatás veszélyének kitett képviselőit;

o

o o

40. felhívja a Bizottságot, hogy ezen állásfoglalás melléklete alapján terjesszen elő javaslatokat;

41. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak és a Bizottságnak.

**2021. november 11., csütörtök**

**MELLÉKLET**

***1. Puha és kemény jogot egyaránt tartalmazó csomag***

Jogalkotási intézkedések – a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel foglalkozó csomagnak, ***többek között a korai elutasítás mechanizmusainak***, az alábbiakra irányuló javaslatokat kell tartalmaznia:

— a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szembeni védelmet biztosító általános szabályok; célzott jogszabály, amely közös minimumszabályokat állapít meg a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szembeni védelemre szolgáló támogató és elrettentő intézkedésekről;

— a polgári igazságszolgáltatással összefüggő kérdések célzott megoldása; a tagállamok határozott ösztönzése arra, hogy mindezeket a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek belföldi eseteire és a nemzetközi magánjogra is alkalmazzák, ideértve az igazságügyi együttműködést és a legkedvezőbb igazságszolgáltatási fórum kiválasztását is;

— a büntető igazságszolgáltatással összefüggő kérdések célzott megoldása.

Nem jogalkotási intézkedések – ennek a csomagnak a következőket kell tartalmaznia:

— a bírák és a jogi szakemberek megfelelő képzése a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekről;

— a különböző jogterületek – mint például a nemzeti médiatörvények és az alkotmányos törvények – közötti kölcsönhatás értékelése ebben az összefüggésben;

— külön uniós alap létrehozása a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozatai és családtagjaik támogatására, többek között pénzügyi támogatás, jogi segítségnyújtás és pszichológiai támogatás formájában;

— olyan független szervek (például ombudsmanok) támogatása, amelyek képesek kezelni a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perrel fenyegetett vagy azzal szembesülő személyek panaszait, és segítséget nyújtani számukra, továbbá a média önszabályozó szerveinek;

— a vonatkozó bírósági határozatok nyilvánosan hozzáférhető uniós nyilvántartása;

— szakosodott ügyvédekből, jogi szakemberekből és pszichológusokból álló célzott nemzeti hálózatok támogatásával működő „egyablakos ügyintézési pont”/támogató központ, amellyel a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozatai kapcsolatba léphetnek, és ahol útmutatást és könnyű hozzáférést kaphatnak a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel kapcsolatos információkhoz, valamint támogatást kaphatnak az ilyen perekkel szemben, többek között az „elsősegély”, a költségmentesség, valamint a pénzügyi és pszichológiai támogatás tekintetében, többek között a tapasztalatcserét lehetővé tevő hálózatokon keresztül.

***2. Általános szabályok***

Az általános védelmi intézkedésre irányuló jogalkotási javaslat kettős célja az lenne, hogy a különösen a Charta által elismert alapvető jogokkal és elvekkel összhangban megvédje az uniós jog megsértésével kapcsolatos közérdekű ügyeket vizsgáló, bejelentő vagy más módon nyilvánosságra hozó személyeket, ideértve a nem jogellenesnek tűnő, de a törvény tárgyával vagy céljával ellentétesnek tűnő visszaélésszerű gyakorlatokat, valamint megvédje a belső piac megfelelő működését.

A jogalkotási intézkedésnek a következőket is tartalmaznia kell:

a) a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek egyértelmű fogalommeghatározása, ideértve a nyilvánosság közérdekű ügyekben való részvételének meghatározását;

b) a vizsgálatok és a bejelentések, illetve az információforrások titkosságára vonatkozó szabályok;

c) a megtorlás tilalmára, valamint a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szembeni hatékony és elrettentő szankciókra vonatkozó szabályok;

d) a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szembeni intézkedésekkel való visszaéléseket akadályozó szabályok;

e) támogató intézkedések, többek között:

i. hatékony segítségnyújtás, tájékoztatás, gyakorlati tanácsadás és támogatás, a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozatai számára „elsősegélyt” nyújtó „egyablakos ügyintézési pont” révén;

ii. jogi és pénzügyi támogatás;

f) a felek közötti hatalmi egyensúlyból eredő megtorlásokkal szembeni védelemre és az esetlegesen elszenvedett károk megtérítésére szolgáló hatékony intézkedések.

***3. Polgári eljárásjog***

A közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekben alkalmazandó polgári eljárásjogi intézkedésre irányuló jogalkotási javaslatnak, amelynek hazai ügyek esetében történő alkalmazására határozottan ösztönözni kell a tagállamokat, a polgári jogi követelésekből eredő, a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekre vonatkozó közös szabályok meghatározása révén fejlesztenie kell a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködést, és tartalmaznia kell a következőket:

a) a nyilvánosság részvételével kapcsolatos ügyekben a felperesnek ki kell jelentenie, hogy a kereset nem visszaélésszerű, és indokolnia kell, hogy miért nem az;

b) a bíróságoknak a lehető legkorábbi szakaszban rövid úton el kell utasítaniuk a visszaélésszerű pereket, akár hivatalból, akár az alperes által benyújtott, a korai elutasítás kérelmezéséhez való jogon alapuló kérelem alapján;

c) a bíróságoknak a jogerős határozatokban figyelembe kell venniük a visszaélésszerű elemeket;

d) harmadik felek is beavatkozhatnak az ügybe, és a nemzeti eljárásjognak megfelelően átvállalhatják az alperes jogait és kötelezettségeit;

e) a bíróságoknak a költségek értékelése és a kártérítés megítélése során figyelembe kell venniük a közérdeket és a pénzügyi források felek közötti egyensúlyát;

f) az áldozatoknak az Unión kívül indított, a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szembeni védelmét szolgáló eszközök;

g) a költségek teljes megítéléséhez való jog;

h) a vagyoni és nem vagyoni kár megtérítéshez való jog, ideértve az elszenvedett gazdasági, a jó hírnévvel kapcsolatos, pszichológiai vagy egyéb károkat is;

i) az ugyanazon tényállással kapcsolatban a közéleti részvételt akadályozó stratégiai pert indító fél általi további visszaélésszerű pereskedés megakadályozására irányuló szabályok, nevezetesen e körülmény figyelembevétele egy új ügy vizsgálatakor.

A nemzetközi magánjogi eszközök felülvizsgálatát követően a Bizottság által a jogbiztonság és a kiszámíthatóság érdekében tett javaslatnak meg kell határoznia az alábbiakat:

a) a Brüsszel I. rendelet átdolgozása azzal a kifejezett szabállyal, hogy a rágalmazás vagy egyéb polgári és kereskedelmi jogi követelések esetében, amelyek a közéleti részvételt akadályozó stratégiai pernek minősülhetnek, az alperes szokásos tartózkodási helye az egyetlen lehetséges fórum, megfelelően szem előtt tartva azokat az eseteket, amikor a rágalmazás áldozatai magánszemélyek;

b) az alkalmazandó jog annak a helynek a joga, amelyre a kiadvány irányul, vagy ha ez a hely nem határozható meg, a szerkesztői felelősség helye vagy a nyilvánosság részvétele szempontjából releváns tevékenység helye.

***4. Büntető eljárásjog***

A közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek büntetőjogi szempontjaira vonatkozó jogalkotási javaslat:

a) biztosítja, hogy amennyiben a rágalmazás, a hamis vádaskodás és a becsületsértés bűncselekménynek minősülnek, ezek ne legyenek felhasználhatók a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekre, különösen magánvád esetén;

b) olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek biztosítják az egyének jogait annak érdekében, hogy ne lehessen büntetőeljárást használni a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek áldozatainak elhallgattatására;

c) megkönnyíti az ítéletek és a bírósági határozatok kölcsönös elismerését, valamint a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködést;

d) közös minimális eljárási biztosítékokat ír elő az állítólagosan ugyanazon magatartásból eredő, kombinált büntetőjogi vádakon és a polgári jogi felelősség megállapítása iránti kereseteken alapuló, közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel szembesülő vádlottak védelme érdekében.

Ezeknek az intézkedéseknek ki kell egészíteniük a Bizottság jelenlegi tevékenységeit, a már elfogadott jogszabályokat és a jövőbeli kezdeményezéseket.